

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Даміана Ковальські за темою «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їх професійної діяльності», поданої з метою присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Дисертація Даміана Ковальські за темою «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їх професійної діяльності» є актуальною завершеною самостійною науковою кваліфікаційною працею, яка має теоретичне та практичне значення та в цілому відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), й може бути рекомендованою до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Актуальність обраної теми

Проблема забезпечення безпеки людей на водних об'єктах залишається одним із ключових завдань державної політики у сфері цивільного захисту. За даними міжнародних організацій та профільних служб, утоплення входить до переліку провідних причин раптової смертності під час відпочинку та рекреаційної діяльності. У багатьох країнах, зокрема в Україні та Польщі, значна частка нещасних випадків пов'язана з низьким рівнем підготовленості рятувальників або недостатньою відповідністю їхніх фізичних можливостей реальним вимогам професійної діяльності. Це зумовлює необхідність науково обґрунтованої системи контролю їхньої фізичної готовності.

Професійна діяльність рятувальників на воді має екстремальний, непередбачуваний і багатоетапний характер. Вона висуває високі вимоги до

розвитку силової, швидкісної, спеціальної та аеробно-анаеробної витривалості, а також до здатності виконувати складні рухові дії у стані значного фізичного і психоемоційного навантаження. Класичні тести загальної фізичної підготовленості не відображають структури реальної рятувальної операції, що ускладнює прогнозування професійної ефективності та своєчасне виявлення дефіцитів підготовленості.

Незважаючи на наявність численних робіт у галузі професійно-прикладної фізичної підготовки, до сьогодні не існує уніфікованого й науково обґрунтованого підходу до контролю готовності рятувальників на воді, який би враховував структуру та логіку реальної рятувальної операції (допливання, опанування потерпілого, буксирування, витягування на берег, початок реанімації); комплексність професійних вимог; інтегральний характер навантаження під час рятування; гендерні та вікові особливості контингенту рятувальників.

Потреба адаптації фізичної підготовки до реальних умов діяльності рятувальників та підвищення об'єктивності й прогностичної цінності контрольних випробувань визначає актуальність розроблення та впровадження комплексних тестів, здатних моделювати ключові дії рятувальної операції.

Науково обґрунтована система контролю фізичної підготовленості є необхідною для підвищення ефективності рятувальних робіт та безпеки населення на водоймах; удосконалення відбору, навчання й атестації рятувальників у службах WOPR та споріднених структурах; зниження рівня професійних ризиків і збереження життя як рятувальників, так і потерпілих; оновлення змісту фізичної підготовки відповідно до сучасних міжнародних стандартів.

Таким чином, дисертаційне дослідження, спрямоване на наукове обґрунтування та експериментальну перевірку комплексного тесту і системи контролю фізичної підготовленості рятувальників на воді, є своєчасним, суспільно значущим і практично затребуваним. Воно відповідає стратегічним

завданням розвитку безпеки життєдіяльності, потребам професійної підготовки персоналу рятувальних служб та сучасним тенденціям у галузі спортивної науки і професійно-прикладної підготовки.

Дисертаційну роботу виконано дослідження виконано відповідно до наукової теми 3.1. «Теоретико-методичні основи формування освітніх компетентностей, рухової активності та фізичної підготовленості різних груп населення в умовах нових соціальних викликів» зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Отримані в межах представленої дисертаційної роботи наукові результати мають достатній рівень обґрунтованості, яка обумовлена сукупністю вивірених методологічних і теоретичних компонентів. Ступінь достовірності результатів дослідження забезпечується широкою джерельною базою з проблематики дослідження (200 джерел інформації); використанням ґрунтовного аналізу документальних матеріалів, законодавчих та нормативних документів України; використанням адекватних методів статистичної обробки результатів; оптимальними розмірами вибірок учасників дослідження та результатами впровадження авторського комплексного тесту в практику підготовки, атестації та переатестації рятувальників на воді. У дисертаційному дослідженні розв’язано актуальне науково-прикладне завдання – розроблення й обґрунтування спеціального комплексного тесту фізичної підготовленості рятувальників на воді до виконання ними елементів їхньої професійної діяльності, які вимагають максимального рівня розвитку фізичних якостей, до яких належить класична рятувальна операція без додаткового обладнання.

У першому розділі «Значення і критерії фізичної підготовленості рятувальників на воді у їхній професійній діяльності» розглянуто питання, які стосуються фізичної працездатності і фізичних якостей людини, прояву її

фізичних якостей у водному середовищі, а також критеріїв фізичної підготовленості у системі підготовки, перепідготовки й атестації рятувальників на воді в Республіці Польща до 2011 року та в сучасних умовах. Проаналізовано передовий досвід тестування фізичної підготовленості рятувальників на воді за даними літератури. Виявлено основні протиріччя між наявними рекомендаціями стосовно критеріїв фізичної підготовленості рятувальників на воді й потребами практики в контексті реалізації класичної рятувальної операції без додаткового спорядження й сформульовано науково-практичне завдання, яке вирішується у дисертаційному дослідженні.

Другий розділ «Методи та організація дослідження» містить детальну інформацію про методологію дисертаційного дослідження й гіпотези, застосовані при вирішенні окремих завдань, методи теоретичного й емпіричного рівнів, а також опис матеріалів та організації проведених експериментальних досліджень.

Третій розділ роботи «Розроблення й обґрунтування авторського комплексного тесту для оцінювання рівня фізичної підготовленості рятувальників на воді» присвячено аналізу професійної діяльності рятувальників на воді, добору тестів для оцінювання рівня розвитку різних фізичних якостей рятувальників на воді з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності, а також опису й обґрунтуванню авторського тесту для контролю фізичної підготовленості рятувальників до успішного проведення класичної рятувальної операції.

У четвертому розділі «Вплив показників фізичної підготовленості рятувальників на воді на результати авторського комплексного тесту й експертна оцінка перспектив підвищення безпеки населення на водоймах завдяки його впровадженню у практику» наведено результати тестування рятувальників на воді, залучених до участі в педагогічному експерименті, а також проаналізовано взаємозв'язки між результатами тестування рівня фізичної підготовленості протестованих осіб та їхнім індексом маси тіла, віком

і професійним стажем. Показано гендерні відмінності між результатами тестування рівня фізичної підготовленості рятувальників-жінок і рятувальників-чоловіків. Проаналізовано кореляційні взаємозв'язки між результатами тестування рівня фізичної підготовленості рятувальників та результатами авторського комплексного тесту, а також визначено ті тести фізичної підготовленості рятувальників на воді, які є детермінантами результату авторського комплексного тесту. Проаналізовано результати експертного оцінювання перспектив підвищення безпеки населення на водоймах завдяки впровадженню авторського комплексного тесту в практику підготовки, атестації та переатестації рятувальників на воді.

Основним змістовним наповненням п'ятого розділу «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» були підсумки отриманих у ході дослідження даних та їх порівняння з результатами праць фахівців, які працювали і працюють в межах обраного для дослідження напрямку. У цьому розділі було обґрунтовано наукові результати на трьох рівнях наукової новизни.

Висновки містять положення, що відповідають поставленим завданням та доповненні перспективами подальших досліджень у зазначеному науковому напрямі.

Найбільш значущими науковими результатами, що визначають наукову новизну роботи є те, що автором дисертаційного дослідження *уперше* обґрунтовано структуру і зміст авторського комплексного тесту, що моделює виконання рятувальної операції без додаткового обладнання в умовах, максимально наближених до реальних: виконання 20 повторень рухового завдання «упор лежачи – упор сидячи – вистрибування вгору з плеском», подолання 100 м уплав до потопальника, опанування агресивного потерпілого, буксирування його 100 м безпечним способом до берега, витягування на берег і підготовка до серцево-легеневої реанімації, після чого знову виконується 20 повторень зазначеного рухового завдання. Оцінювання здійснюється за

загальним часом виконання завдання, норматив якого становить 600 секунд для рятувальників обох статей; *уперше* сформовано й науково обґрунтовано систему контролю фізичної підготовленості рятувальників на воді, що інтегрує оцінювання загальної, спеціальної та професійно орієнтованої підготовленості, у межах якої встановлено взаємозалежність між показниками розвитку основних фізичних якостей, результатами спеціальних тестів та комплексного авторського інтегративного випробування, яке моделює ключові етапи рятувальної операції у водному середовищі, що підтверджує прямий вплив фізичної підготовленості на ефективність виконання професійних завдань; *підтверджено*, що між показниками фізичної підготовленості чоловіків і жінок-рятувальників на воді існують статистично достовірні відмінності у рівні розвитку швидкісної сили нижніх кінцівок (за результатами стрибка в довжину з місця), та силової витривалості м'язів верхніх кінцівок (за результатами вису на перекладині); у рівні спеціальної фізичної підготовленості (у тесті плавання на 400 м), а також в інтегральному показнику професійно-прикладної фізичної підготовленості (за результатами авторського комплексного тесту); *підтверджено* суттєве перекриття гендерних розбіжностей типом завдання та рівнем підготовленості, оскільки не виявлено достовірних розбіжностей між чоловіками та жінками за показниками гнучкості (нахил уперед), силової витривалості корпусу (піднімання тулуба в сід) та швидко-координаційних здібностей (човниковий біг 5×10 м); *підтверджено*, наукові дані про те, що індекс маси тіла рятувальників має мінімальний вплив на рівень їхньої загальної, спеціальної та інтегральної професійно-прикладної фізичної підготовленості; *підтверджено*, що зі збільшенням віку рятувальників спостерігається зниження результату вису на перекладині на зігнутих руках та погіршення результатів авторського комплексного тесту, що свідчить про достовірне зниження такого елементу загальної фізичної підготовленості, як силова витривалість м'язів рук, а також інтегральної професійно-прикладної підготовленості старших рятувальників; *подальшого розвитку набули* наукові

дані про рівень фізичної підготовленості рятувальників на воді різного віку, статі й досвіду професійної роботи у рятувальних підрозділах.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в у розробленні авторського комплексного тесту для перевірки рівня фізичної підготовленості рятувальників на воді, який дає змогу одночасно перевіряти рівень фізичної підготовленості і більшість необхідних навичок у ситуаціях, максимально наближених до умов реальної рятувальної операції. Це сприятиме підвищенню об'єктивності оцінювання професійної готовності рятувальників, удосконаленню програм підготовки та добору кадрів, а також зниженню ризиків під час виконання ними службових обов'язків, а відтак – підвищенню безпеки населення на водоймах та особистої безпеки самих рятувальників.

Результати дослідження упроваджено в практику. Теоретичні узагальнення та практичні рекомендації щодо використання розробленого авторського комплексного тесту фізичної підготовленості у рятувальній діяльності на воді впроваджено у навчальний процес студентів ЛДУФК ім. Івана Боберського і в практику підготовки, перепідготовки й атестації рятувальників на воді осередків WOPR у містах Семпульно Краєнське, Гданськ, Ольштин і Дзьвіжино.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації

За результатами досліджень опубліковано 19 наукових та навчально-методичних праць, серед яких: 2 статті у збірниках, що індексуються в н/б *Scopus*, 2 статті у наукових фахових виданнях України, 3 праці засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 12 додатково відображають результати дисертації. Кількість статей, зарахованих за темою дисертації, відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Статті, опубліковані після набрання чинності Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що зараховані за темою дисертації мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier).

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднені на 6 наукових конференціях в Україні і в Республіці Польща (РП): «Процеси європейської інтеграції в Україні» (Київ, 12–13 квітня 2022); «Молода спортивна наука України» (Львів, 04–05 травня 2022); «Perspektywa, stan kultury fizycznej i ratownictwa» (Бидгощ (РП), 20–22 травня 2022); «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (VI Міжнародний науковий конгрес, Луцьк, 19 вересня 2023); «Сучасні виклики освіти і науки» (Рівне, 01 грудня 2023); «Bezpieczeństwo lokalne jako bezpieczeństwo Narodowe» (Старогард Гданський (РП), 14 квітня 2024).

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Даміана Ковальські за темою «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їх професійної діяльності» (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Даріуш Скальські), є закінченою науковою роботою, яка містить нове вирішення науково-прикладного завдання розроблення й обґрунтування спеціального комплексного тесту фізичної підготовленості рятувальників на воді до виконання ними елементів їхньої професійної діяльності, які вимагають максимального рівня розвитку фізичних якостей, до яких належить класична рятувальна операція без додаткового обладнання. За оформленням і структурою дисертаційна робота відповідає основним вимогам, представленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

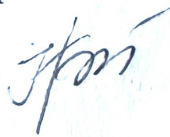
Згідно Акту метрологічної експертизи, перевірки первинної документації та матеріалів академічної доброчесності порушень академічної доброчесності не виявлено.

Публічна презентація дисертації Даміана Ковальскі відбулася 02.10.2025 р. на кафедрі теорії і методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського.

ВИСНОВОК. Розглянувши дисертацію Даміана Ковальскі за темою «Контроль фізичної підготовленості рятувальників на воді з урахуванням структури їх професійної діяльності», наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у наукових публікаціях, опублікованих із співавторами, а також за результатами публічної презентації, вважаємо, що робота є актуальною завершеною самостійною науковою кваліфікаційною працею, яка має теоретичне та практичне значення та в цілому відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), та може бути рекомендована до офіційного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

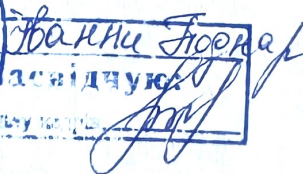
Головуюча

Завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Іванна Боднар

08.10.2025р

Іванна Боднар